

РАЙОННАЯ АДМИНИСТРАЦИЯ
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
«МЕГИНО-КАНГАЛАССКИЙ УЛУС»
РЕСПУБЛИКИ САХА (ЯКУТИЯ)

САХА ӨРӨСПҮҮБҮЛҮКЭТИН
«МЭНЭ-ХАНАЛАС УЛУУҺА»
МУНИЦИПАЛЬНАЯ ОРОЙУОНУН
Д Ъ А Ъ А Л Т А Т А

пос. Нижний Бестях

РАСПОРЯЖЕНИЕ

Аллараа Бэстээх бөһ.

ДЪАҤАЛ

2019 сыл сэтинньи 11 күнэ 1116 №

«В.К. Степанов аатынан култуура уонна успуорт эстэпиэтэтэ» 64 бэстибээл Балаһыанньатын бигэргэтии туһунан

Үгэс буолбут «В.К. Степанов аатынан култуура уонна успуорт эстэпиэтэтэ» 64 бэстибээл тэрээһинигэр:

1. «В.К. Степанов аатынан култуура уонна успуорт эстэпиэтэтэ» 64 бэстибээл Балаһыанньата бу дьаһал сыһыарытыгар олобуран бигэргэннэ.

2. Дьаһалы «Мэнэ-Хангалас улууһа» муниципальной оройуон иһитиннэрэр-биллэрэр порталыгар таһаарарга.

3. Дьаһал туолуутун оройуон баһылыгын солбуйааччытыгар Н.Г. Цыпандингга сүктэрэргэ.

Оройуон баһылыга

Н.Старостин

**«Мэнэ-Хангалас улууһа»
муниципальной оройуон баһылыгын
2019 сыл сэттиньи 11 күнүнээби
1116 № дьаһалынан
БИГЭРГЭННЭ**

**«В.К.Степанов аатынан култуура уонна успуорт эстэпиэтэтин»
64-с төгүлүн ытыллар бэстибээлэ
БАЛАҤЫАННАТА**

Үгэс буолбут 64-с төгүлүн ытыллар культура уонна спорт эстафетата 2020 сылга Улуу Кыайыы 75, Манчаары төрөөбүтэ 215 уонна Мэнэ-Хангалас улууһа төрүттэммитэ 90 сылларыгар ананар. Быйылгы эстафета «Кыайыы кынаттанан, өрөгөйдүү туруобун!» диэн девизтээх ытыллар. Бүтүн дойду үрдүнэн Улуу Кыайыы 75 сылын киэнник бэлиэтиир сорук турар. Бу алдьархайдаах удаһыннаах сэрии аҕыйах ахсааннаах саха омугу тумнубатаҕа. Бу харах уулаах бэлиэ түгэни киэнник сырдататы, аҕа састаах көлүөнэбэ сүгүрүйүү, ытыктабыл бэлиэтин күүһүрдүү эстафета сүрүн соругунан буолар.

2020 төгүрүк сылга эстафета хаамытыгар кэккэ уларыйылар киирдилэр. Үөрэх салаатын туруорсуутунан биир кэлим иитии концепцията 2019 сылтан олоххо киирбитинэн, сүрүн тосхолунан „Мэнэ кэскилэ“ оҕо хамсааһынын нөҕүө оскуола оҕолоро кытталлара көнүллэннэ. Манна олохтоох оскуола оҕолоро айаннаабакка миэстэтигэр кытталлар. Оскуола оҕолоро хорга, хомуска, спортивной национальной көрүннэргэ, оһуохайга уонна уус-уран быыстапкаҕа кыттыахтара. Туһунан балаһыанна онһуулан сүрүн балаһыаннаҕа сыһыарылынна. Итиэннэ хас биирдии көрүннэ ылбыт миэстэлэр нэһилиэк уопсай түмүгэр киирсэн учуоттаналлар. Оһуохай уопсай нэһилиэк сыанабылыгар киирэр.

Эстафета сыала-соруга:

- Аҕа дойду сэриитэ киһи-аймах өлбөөдүйбэт, норуот умнуллубат историята, сэрии алдьархайын, урусхалын кэлэр көлүөнэбэ киэнник сырдататы, патриотическай тыынҥа иитии;
- Нэһилиэннэ бары аранатын сааһыттан тутулуга суох хабыы;
- Эстафета көхтөөхтүк, тэрээһиннээхтик ытылларын ситиһии;
- Төрүт үгэстэрбитин сөргүтүү, үйэтитии.

Эстафета көрүннэрэ:

1. Академическай кэнсиэр
2. Уус-уран онһууктар быыстапкалара
3. Оһуохай
4. Спортивной күрэхтэһиилэр
5. Оҕолор хордара
6. Оҕолор хомуска толоруулара
7. Оҕолор уус-уран онһууктарын быыстапката

8. Оџолор тѳрүт спортивнай күрэхтэһиилэрэ

Академическэй кэнсиэр

Академ.кэнсиэр эстафета девигэр эппиэттиир 1,30 ч. итэѳэһэ суох дирин ис хоһоонноох буолара ирдэнэр. Улуу Кыайыы 75 сылыгар анаммыт улуустааѳы улахан ыһыахха бэлэмнэнии чэрчитинэн кэнсиэргэ булгуччулаах ирдэбилинен киирэллэр:

- Хор – 2 ырыаны толорор – «Вставай, страна огромная!» – уонна 2-с ырыа кѳнүл, хорга кыттааччы сааһа хааччахтаммат. Хору I,II –с бѳлѳхтѳргѳ 4 куоласка, III бѳлѳххѳ 3 куоласка араараргыт ирдэнэр.
- Байыаннай темаѳа 3 кѳлүөнэ үнкүүтэ (эдэр, орто саастаах уонна аѳа саастаах кѳлүөнэ) Үнкүүнү туруоруу кѳнүл. (Постановка танца). Музыка онгоһулан тунэтиллиэѳэ.
- Уус-уран ааѳыы.
- Кыайыыны уруйдуур тойук (биирдиилээн толоруу, дуэт, трио, квартет, ансаамбыл).
- Хомусчуттар ансаамбыллара.
- Чабырѳах.
- Норуот ырыалара.
- Эр дьон вокальнай ансаамбыла – Денис Данилов мел. Иннокентий Артамонов тыл. «Мин мантан сэриигэ барбытым» ырыаны толороллор.
- Дьахталлар вокальнай ансаамбыллара.
- Дьизэ кэргэн муз.нүѳмэрэ.
- Кыайыыны уруйдуур үнкүү.
- Ыччат толоруутугар гитарнай ырыа.
- Сценка – 2.

Дьүүллүүр сүбэ сыаналыыр критерийдэрэ:

- Толоруу маастарыстыбата.
- Сценическэй кѳстүүмнэр.
- Сценическэй культура.
- Режиссерскай үлэ.
- Сценография.

Программаѳа киирбит нүѳмэрдэр барыта сыаналаналлар. Дьүүллүүр сүбэѳэ кэнсиэр программата, сценарийа, видеота туттарыллар.

Кыттааччылар уопсай испиһэктэрэ (А.А.А. толору суруллар, тѳрѳѳбүт сыла, үлэлиир сирэ, алфавит бэрээдэгинэн толоруллан дьүүллүүр сүбэѳэ туттарыллар. Мѳккүѳр тахсар түгэнигэр кыттааччы пааспарын, үлэтин киниискэтин дьүүллүүр сүбэѳэ кѳрдѳрѳр.

Уус-уран онгоһуктар быыстапкалара

(Улуу Кыайыы 75, Манчаары Баһылай төрөөбүтэ 215, Мэнгэ-Хангалас улууһа төрүттэммитэ 90 сылларыгар ананар)

Быыстапкаҕа кыттааччы ахсаана, сааһа хааччахтаммат. Төрүт испитигэр болжомтону ууруу салгыы ытыллар. СР норуотун маастардара санга үлэлэринэн туһунан анал хоско айар быыстапка тэрийиэхтэрин сөп. Урукку үлэлэр туруоруллубаттар сыаналаматтар. Юбилейнай даталары сырдатар паннолар, көбүөрдэр, олбохтор онһуллаллара ирдэбилгэ турар. Туос-муос, кыл-сиэл, тимир, көмүс, тирии онһуктар уонна үгэс буолбут ньыманан тигиллибит саха маанылаах таһаһа-саба, көнүл темаҕа куукулалар-сыахайдар туруоруллаллара салгыы ирдэбилгэ турар.

Бисерынан үлэбэ — улахан паннолар, көбүөрдэр, илин-кэлин кэбиһэрдэри туруоруу үлэтэ салҕанар.

Быйылгы быыстапкаҕа ирдэбилгэ эбии уруһуй көрүнгүн туруоруу кирийдэ. (живопись, графика, портрет у.д.а.). Биир автор 3-тэн аһыйаҕа суох үлэни туруорар.

Мастан саха иһитин-хомуһун (чороон, кытыйа у.д.а. туттар тэриллэр) дьүүлгэ таһаарабыт. Дьииэ малын-салын, миэбэли туруорар көнүллэммит.

Сайын үбүлүөйүнэй ыһыах аһыллыытыгар кыттар сыаллаах бэлиэ дааталары уруйдаан, нэһилиэк баһылыга кэргэнинээн сахалыы мааны таһастарын комплегын дьүүлгэ таһаараллара ирдэбилгэ кирийдэ.

Сэрии кэмин сылларыгар туттуллубут раритетнай малы-салы, эр дьон туттар-уһанар тэриллэрин о.д.а. эстафета экспозициятыгар салгыы туруорабыт.

Баайы-өрүү, сугаһ, быысапка, ээкожанан декупаж, аныгы көрүнгүргэ үлэлэр туруоруллубаттар, сыаналаматтар).

- Уус-уран онһуктар быыстапка экспонаттарын этикетажтарын сөпкө толоруу ирдэнэр, (А.А.А. толору суруллар, званиета баар буоллаһына (СР норуотун маастара), экспонат аата, үлэ онһуллубут сыла, ханнык матырыһаалтан онһуллубута суруллар).
- Быыстапкаҕа кыттааччылар уопсай испиһэктэрэ (А.А.А. толору суруллар, төрөөбүт сыла, идэтэ, экспонат аата, үлэ онһуллубут сыла, ханнык матырыһаалтан онһуллубута суруллар, испиһэк алфавит бэрээдэгинэн толоруллар, маастар званиета) быыстапканы биир бэлэмнэммит киһи кэпсиир.

Дьүүлүүр сүбэ сыаналыыр критерийдэрэ:

- Быыстапка ис хоһоонун арыыы.
- Оһоһуктар маастарыстыбаларын, хаачыстыбатын таһыма.
- Жанр арааһа учуоттанар.

Оһуохай

(Улуу Кыайыы 75, Мэнэ-Хангалас улууһа төрүттэммитэ 90 сылыгар ананар)

Биһиги улууспутугар оһуохайы сөргүтүү үлэтэ былааннаахтык салгыы ытыллар.64-с эстафетаҕа оһуохайы 4 көлүөнэ таһаарар. Оскуола оҕото, 18-35 диэри эдэр саастаах дьон, 35-тэн 50 диэри орто саастаахтар уонна 50-тэн үөһэ саастаах дьон оһуохайы таһаараллар. Уопсай бириэмэтэ 35 мүн. итэҕэһэ суох буолуохтаах, оскуола оҕотуттан ураты көлүөнэлэр 10 мүн. устата, оскуола оҕото 5 мүн.итэҕэһэ суох оһуохайы таһаараллара ирдэнэр. Көлүөнэттэн биир киһи Мэнэлиин оһуохайы таһаарара булгуччулаах.

Оһуохай түһүлгэтин бириэмэтин аттаран туспа тэрийэбит.

Оһуохай туспа көрүҥ быһыытынан сыаналанар, миэстэтэ таһаарыллар уонна уопсай түмүк тахсарыгар учуоттанар.

Оһуохай түһүлгэтигэр оскуола оҕолорун кытыннарыы көнүллэнэр.

Сыаналааһын критерийдэрэ:

- Этэр тылын чуолкай иһиллээтэ, култуурата;
- Оһуохай тылын этээччи туттан-хаптан сылдыһыта, таһаһа-саба, куолаһын кэрэтэ-чуора;
- Түһүлгэ киэнэ, элбэх дьону хабааһына.

Спортивной күрэхтэһиилэр (улахан дьон)

БАЛАҤЫАНҤАТА

Спорт көрүҥнэригэр кыттааччы сааһа 2001 с.т. уонна онтон үөһэ саастаахтар. Студеннар уонна нэһилиэктэн төрүттээхтэр кытталлара көнүллэнэр. Спортсмен биир эрэ нэһилиэктэн кытара көнүллэнэр. Оскуола оҕото кытара бобулар. Аллараа Бэстээхтээҕи Транспортнай техникум уонна Төһүлүтээҕи СХТ филиалын студеннара кытталлара бобулар.

1.Дуобат (64 харахтаах). Хамаанда састааба: 2 эр киһи, 1 дьахтар.

Хас биирдии кыттааччы кыайыытын иһин 1 (биир) очко, тэннэһии - 0,5 очко, хотторуу иһин - 0.(Биир киһиэхэ бэриллэр бириэмэ 30 мүнүүтэ).

2. Саахымат. Хамаанда састааба: 2 эр киһи, 1 дьахтар.

Хас биирдии кыттааччы кыайыытын иһин 1 (биир) очко, тэннэһии - 0,5 очко, хотторуу иһин - 0.(Биир киһиэхэ бэриллэр бириэмэ 30 мүнүүтэ).

3. Волейбол. Эр дьонуоннадыахталлархамаандалара. Хамаандасастааба 8-тыы киһи.

Волейболга эр дьонго уонна дыахталлагра 2:0 киирсии түгэнигэр: кыайбыкка 3 (үс) очко, хотторбутка 0 очко; 2:1 киирсии түгэнигэр кыайбыкка 2 (икки) очко, хотторбукка 1 (биир) очко.

4. Салгын саатынан ытыы. Хамаанда састааба: 1 эр киһи, 1 дыахтар. 10 м. туран 10 ытыы (мишень „Белка“). Кыттааччылар бэйэлэрин сааларынан, буулдьаларынан ыталлар. (оптической прицеллаах сааттан ураты барыта көнүллэнэр).

Хас биирдии кыттааччы кыайыытын иһин 1 (биир) очко, тэннэһии - 0,5 очко, хотторуу иһин - 0.

5. Остуол тенниһэ. Хамаанда састааба: 2 эр киһи, 1 дыахтар.

Хас биирдии кыттааччы кыайыы иһин 1 (биир) очко, хотторуу иһин 0.

6. Мас-рестлинг. Хамаанда састааба: 4 эр киһи: 60 кг., 70 кг., 80 кг., 80 кг үөһээ.

3 дыахтар: 55 кг., 65 кг., 65 кг. үөһээ. Ыйааһыннарга допуск суох.

Хас биирдии кыттааччы кыайыы иһин 1 (биир) очко, хотторуу иһин 0.

7. Хапсаҕай. 4 эр киһи: 57 кг., 65 кг., 75 кг., 75 кг үөһээ. Ыйааһыннарга допуск суох.

Хас биирдии кыттааччы кыайыы иһин 1 (биир) очко, хотторуу иһин 0.

8. Гиирэ спорда. Хамаанда састааба: 2 киһи: 1 эр киһи, 1 дыахтар. Эр дьоннор толчок көрүнгө күрэхтэхэллэр, гиирэ ыйааһына 24 кг. Дыахталлар рывокка, гиирэ ыйааһына 16 кг. Бэриллэр бириэмэ - 10 мүн.

Хас биирдии кыттааччы кыайыы иһин 1 (биир) очко, хотторуу иһин 0.

9. Хабылык, хаамыска. Хамаанда састааба: 2 эр киһи, 2 дыахтар.

Хабылыкка уонна хаамыскаҕа күрэхтэһии уопсай быраабылаҕа олобуран ытыллар: хас биирдии көрүнгө 2-лии мүнүүтэ бэриллэр (утарыта киирсиигэ хабылыкка 2 мүнүүтэ, хаамыскаҕа 2 мүнүүтэ), утарыта киирсиилэр түмүктэринэн уопсайа 4 (түөрт) очко оонньонон, кыайбыт киһиэхэ 0,5 очко, хотторбукка 0 очко бэриллэр. Хаамыскаҕа ким баҕалаах тонсуурдуон сөп, ону күрэхтэхээччи бэйэтэ быһаарынар. Хайалара хабылыктыырын хаамыскалыырын күрэхтэхээчилэр бэйэлэрэ быһаараллар.

10. Канат тардыһыыта. Хамаанда састааба: 2 дыахтар, 4 эр киһи. Канат тардыһыытыгар кыайыы иһин 2 очко, хотторуу иһин 0 очко оонньонон.

Кыайыылааҕы быһаарыы

Хамаанданан түмүк уопсай очко элбэбинэн быһаарыллар.

Сайаапкалар

Буолар күнүгэр мандатнай хамыһыһыаҕа туттарыллаллар:

- Нэһилиэк баһылыга уонна быраас визалаах сайаапка;
- Хас көрүнаайытехническойсайаапкалар;
- Күрэхтэхээчилэрпаспордараэбэтэр трудовой книжкалара.

-Хамаандалар уопсай түмүккэ тэнгэнээр түгэннэригэр - дьахталлар волейболлара кыайыылаабы быһаарар.

Сайаапкаҕа нэһилиэк баһылыга уонна быраас илии баттааһына, бэчээт хайаан да ирдэнэр.

Хамаандалар бары биир формалаах буолаллара хайаан да ирдэнэр!

Сыһыарыы

Мэнгэ-Хангалс улуунун үөрэҕириитин салалтата
«Мэнэ кэскилэ» улуустаабы оҕо хамсааһына

КИИРИИ

Мэнгэ – Хангалас улуунун биир кэлим иитии концепцията 2019 сыл тохсунньу ыйыттан олоххо кириэн иитии ис хоһооно санга үрдэлгэ тахсан, оҕо киһи быһыытынан төрүт үгэһи, култуураны утумнаан, киэн ис хоһоонноох, кэскиллээх үлэ сабаланна.

Бу концепция олоххо кириитин биир сүрүн тосхолунан «Мэнэ кэскилэ» улуустаабы оҕо хамсааһынын нөнүө үгэскэ кубулуйбут «В.К.Степанов аатынан Култуура уонна спорт эстафетата» бэстибээлигэр оскуола оҕотун кытыннарыыны киллэриитин буолар. Бу хамсааһын утумнаахтык баран оҕо нэһилиэк сарсынныта буоларын өйдөөн үлэлии-хамныы сылдьар чабылхай талааннаах дьонноругар тирэбирэн сизер-майгы үтүө өрүттэрин ингэриниэ, утумнуу улаатыа.

Хас көрүн аайы туспа сыана турар, миэстэ тахсар. Оһуохай уопсай нэһилиэк сыанабылыгар кириэр.

Оҕо хора

Биһиги элбэх омугу кытта бииргэ алтыһан олорор дьон буоларбыт быһыытынан, бэйэ-бэйэбитин өйдөөһөн, ытыктаһан, тэнник сыһыаннаһан, ситимнэһэн сайдарбыт төрдө – тылбытын, үгэспитин, култуурабытын билэрбит, ытыктыырбыт, сайыннарарбыт буолуохтаах. Төрөппүт, түөлбэ олохтооҕо, салайааччы, уһууааччы-иитээччи бары өйдүөхтээх-сигиһиэхтээх: кэнэҕэскибитин хайдах киһи гынан улаатыннарарбытыттан, улуу Арасыйабыт күүһэ-күдэҕэ биһиги сомоһолоһорбутуттан тутулуктаах. Мантан сиэттэрэн кэлэр кэнчээри ыччаты ийэ дойдуга таптала ингэрэр сыаллаах нэһилиэк уонна Мэнгэ-Хангалас улуунун гимнин толоруу биир сүрүн ирдэбилинэн туруордубут. Ирдэбил:

Оскуола үс сүһүөбүн оҕото кытара ирдэнэр:

- 1 бөлөх – 60-тан итэбэһэ суох оҕо (алын сүһүөх- 20, орто, 20, үрдүкү – 20);
- 2 бөлөх – 40-тан итэбэһэ суох;

3 бөлөх – 25-тэн итэбэһэ суох; (25-тэн итэбэс оҕолоох оскуола оҕотун ахсаана төһө баарынан кытталлар)

- Биир кэлим оскуола оҕотун таһаһа;
- Гимни толоруу быраабылатын сөпкө тутуһуу.

Хомус

Дьон төрүт өйө-санаата уһуктан, олохтоох омуктар тыллара, култууралара, оҕону иитэр үгэстэрэ тиллэн сайынна. Оҕолор 5-6 саастарыттан төрүт култуура үгүс көрүнүн: олонхону, хомуһу баһылыыллара кэрэхсэбиллээх. Хас эмэ сүүһүнэн сылларга тыыннаах ордон кэлбит култуурабытын хаттаан тилиннэриигэ ситиспит үлэбит аны умнуллуо-сүтүө суоҕа диэн сыалтан оскуола оҕотуттан саҕалаан хас биирдиибит хомуһу баһылыыр кыабы, эйгэни тэрийээри төрүт муусукаҕа умсугутар сыаллаах саха төрүт инструменыгар оонньоу киллэрилиннэ.

Хомуска оонньооһун оскуола оҕотун сүһүбүттэн көрөн араарыллар. Толоруу ирдэбилэ:

- Хас биирдии оскуола репертуары оҕо сааһынан көрөн бэйэтэ талар, хомуска дьүһүйүү уопсай оһуохайынан түмүктэнэр;
- толорооччулар сахалыы таһас кэтэллэрэ ирдэнэр;
- толоруу маастарыстыбата, сыанаҕа туттан -хаптан туруу.
- элбэх оҕону хабыыта.

Уус-уран быыстапка (оҕолор)

Айар талаан кимиэхэ бары баар, айдарыы киһи ахсын тиксэр айылҕа бэлэбэ. Кэмигэр аһыллан арыллыан эрэ наада. Көххө кытта сылдьан талааннара арыллыбыт да баар буолааччы. Бу түһүмэҕи кыргыттар, уолаттар бэркэ кичэйэн айымньылаахтык бэлэмнииллэр. Сыл аайы санга талааны арыйыы, булумньу баар буолар. Бу көрүн “Оһуор-мандар түһүлгэтэ” күрэх маннайгы түһүмэҕин быһыытынан киирэр. Кыайыылаахтар үлэлэрэ “Кэрэли” улуустаабы оҕону эбии үөрэхтээһин киингэ түмүллэн көрүү - быыстапка тэриллэр.

Быыстапка “Оһуор –мандар түһүлгэтэ” балаһыанньаҕа олобуран 2 хайысханан ытыллар:

1. Норуот төрүт онһуктара:

- муостан кыһан онһоруу “резьба по кости”;
- ювелирнай онһук “ювелирное изделие”;
- тимир онһук “кузнечное дело”;
- кыбытыктаах тигии “лоскутное шитье в национальном стиле”;
- төрүт иис “традиционное шитье”;
- быысапка “вышивка”;

- обуруонан өрүү “бисероплетение”;
- төрүт иһит-хомуос “национальная утварь” (керамика, мас, туос);
- сизэлтэн-кылтан өрүү “плетение из конского волоса”.

Ирдэбиллэрэ:

- саха төрүт үгэһин утумнааһын;
- онгоһук технологиятын толору баһылааһын, материалы сатаан туһаны;
- онгоһук маастарыстыбата, хаачыстыбатын таһыма.

2. Декоративнай прикладной искусство:

- маска кыһан уруһуй “Художественная роспись по дереву”;
- көбүөр өрүү “ковроткачество”;
- тирииттэн уонна түүлээх таҥастан онгоһук “изделия из кожи и меха”;
- батик “батик”;
- уруһуй “изобразительное искусство” (маслянай кырааска ирдэнэр);
- түүттэн валяние технологиятынан хартыына “валяние, шерстяная роспись”;
- Саха сирин норуоттарын сырдатар куукулалар, сувенирдар, эмблемалар “сувениры, куклы народов Якутии, эмблемы” (матырыйаал бэйэ көрүүтүнэн).

Ирдэбиллэрэ:

- оноһукка сана сүүрээни киллэриитэ;
- онгоһук ураты көстүүтэ, толоруу маастарыстыбата;
- сюжетнай үлэ биһирэнэр.

Спорт көрүгүнэрэ

Бу көрүгүн сүрүн сыалынан оҕону спорт төрүт оонньуутугар сыһыаран чөл туруктаах киһи буолан тахсарыгар олук ууруу. Сүрүн соруктарынан төрүт үгэһи сайыннары, түмсэр, тэрээһиннээх буолууну ингэри, ону тэнгэ оҕо этэ-хаана сайдыытын, сатабылын тургутуу буолар.

1. «**Бизэс төгүл куобах**»: Кыттар оҕолор 1-4 кылаас(1 уол, 1 кыыс): Турбут сиртэн, тардыллыбыт сурааһынтан саҥалаан бизэс төгүл куобахтаан – ол аата икки атаҕынан тэнгэ сиртэн тэбинэн, ыраабы ыстаныы.

2. «**Хабылык хаамыска**»: Кыттар оҕолор 1-4 кылаас(1 уол, 1 кыыс); 5-8 кылаас (1 уол, 1 кыыс); 9-11 кылаас (1 уол, 1 кыыс). **Хабылыкка** сахалыы остуол оонньуутун Федерациятын билигини быраабылатыгар олобуран 100% илии көхсүгэр түһэрэр уонна илиитэ остуолтан 8-10 см. үрдүккэ тутар. **Хаамыскаҕа** бөтүүгүн төбөтүн саҕа үрдүккэ быраҕар (6 түһүмэххэ).

3. «**Тутум эргиир**»: Кыттар оҕолор 9-11 кылаас (1 уол) Оонньооччу 25 см. үһүннаах, ангар өттө мүлтүгүр, 4 см. суоннаах бөкүнүк маһы ортотугар эмиэ оччо кээмэйдээх куоһаахтаах чараас хаптаһынҥа тирээн, икки илиитинэн мастан тутуһан төҥкөйөн туран илиитин ис өттүнэн (аннынан) өрө кэдэрийэн эргийэн тахсар. Илиилэрин мастан араарбат, сири атын тутунан да таарыйбат. 2 мүнүүтэ устата төһөнү кыайарынан элбэхтэ эргийэр.

4. «Ойбонтон уулааһын»: Кыттар оҕо 9-11 кылаас (1 уол). Сиргэ биир тутум (10 см.) үрдүктээх бэлиэ туруоруллар. Оонньооччу уна илиитин сирэйин иннинэн аҕалан хангас кулгаабын эминньэбин тутар, хангас илиитин кэннигэр илдьэн уна атабын төбөтүн тутар уонна илиилэрин араарбакка, ангар атабар туран эрэ төнкөйөн, сиртэн били уурбут бэлиэни тийһинэн ытыран ылар. Атын тугунан да сирит таарыйбат. (1 мүнүүтэ устатыгар бэлиэни хаста ылбытынан аабыллар).

5. «Кырынаастааһын» Кыттар оҕолор 9-11 кылаас (1 кыыс, 1 уол) Оонньооччу икки илиитигэр уонна атахтарын төбөтүгэр сиргэ чиккэччи тирэнэн турар (в положении «Упор лежа»). Маннык сытан эмискэ өрө анньынан чиккэйбитинэн сиртэн тэйэ түһэр уонна ол түгэннэ икки ытыһынан кулгаахтарын таарыйан ылаат, маарынгытын курдук сиргэ тирэнэ түһэр. Бу курдук тохтоло суох сэниэтэ эстиэр диэри өрө ыстана турар. Мунутаан тохтобула 5 ахсаантан уһуо суохтаах. Атын тугунан да сирит таарыйбат (төһө уһуну барбытынан түмүк тахсар).

6. «Кириэс тэбии»: Кыттар оҕолор 5-8 кылаас (1 уол, 1 кыыс) 70 см. уһуннаах 2 мас муостаҕа кириэстии сытарын, оонньооччу 2 мүнүүтэ иһигэр уна илиитин сирэйин иннинэн аҕалан хангас кулгаабын эминньэбин тутар, хангас илиитин кэннигэр илдьэн уна атабын төбөтүн тутар уонна илиилэрин араарбакка, ангар атабар кириэстии ыстанар (в виде восьмерки -1 эргиир). Тохтобула төһө баҕар буолуон сөп (кириэһи хаста эргийбитинэн сыаналанар).

Курэхтэһии ирдэбилэ уонна сыанабыла:

- Уолаттар - сахалыы ырбаахы, этэрбэс;
- Кыргыттар - сахалыы халадаай, этэрбэс.

Курэхтэһээччи бэйэтин кыабын сахалыы төрүт оонньооларга холонуута. Төһө баалы ылбытынан сыаналанар.

Тэрээһин үлэ

Суолга куттал суох буолуутун инниттэн нэһилиэк баһылыктарын болжомтолоругар:

- Эстафета кыттыылаахтарын автобуһунан таһыы ирдэнэрин учуоттуургутугар. Автобустар онһулуллубут графигынан тыырыллыахтара.
- Видеонан уһулуу булгуччулаах — 2 экз. 1 экз. культура управлениетыгар информационнай-методической отделын методистарыгар туттарыллар.
- Кэлии-барыы ороскуота, транспорунан хааччыйыы, ГСМ — МТ дьаһалталара быһаараллар.
- Билиэттэн киирбит харчыны көрсөр нэһилиэк культурнай киинэ 100 % ылар. Билиэт сыанатын олохтоох дьаһалта быһаарар. Кэлбит ыалдьыттары көрсүү, тийбит нэһилиэккэ кэнсиэри ытар усулуобуйаны тэрийии, күрэхтэһии буолар миэстэтин бэлэмнээһин үгэс курдук олохтоохтор тэрийэллэр.

- Нэһиликтэр икки ардыларыгар барыы графига бөлөхтөрүнэн Эстафета сүрүн тэрийээччитэ культура уонна духуобунай сайдыы салалтатын иһинэн оҥоһулунна.
- 64-с Эстафетаны 2019 сылга ытыллыбыт Эстафета кыайыылаах нэһиликтэрэ саҕалыыллар.

Кыттааччыларга ирдэбил

- Нэһилиэк чиеһин көмүскүүр хамаанда дьон ортотугар сылдыы бэрээдэгин тутуһан, уопастыбаҕа сылдыы культуратын көрүнэн, чөл туруктаах сылдыбалара ирдэнэр.
- Бэйэ бэйэҕэ көмө, убаастабыллаах сыһыан, доҕордоһуу, кэрэ эйгэтин олохтоһуну сомоҕолоһуу курдук үтүө хаачыстыбаны тутуһаргыт булгуччулаах

Дьүүлүүр сүбэ үлэтэ

- Дьүүлүүр сүбэ Эстафета бары көрүннэрин ырытар, дьүүлэхэр, сүбэлэхэр усулуобуйата тэриллэрин, миэстэтигэр олохтоох хамыһыһа хааччыйар.
- Уопастыбаннай бэрээдэги кэһии, дьүүлүүр сүбэни буруйдааһын, куруубайдааһын, олоҕо суох сөпсөспөт буолуу тахсыбатын туһугар олохтоох дьаһалта, олохтоох тэрийэр хамыһыһа хонтуруолга ылалара ирдэнэр.
- Дьүүлүүр сүбэ быһаарыыта бүтэһиктээх уонна ырытыыга турбат.

Хос быһаарыы

- 64-с Эстафета хас көрүнүн аайы, оскуола оҕолорун ирдэбиллэрэ эмиэ киирэн туран миэстэ тахсар, ол миэстэлэр уопсай түмүгү таһаарарга учуоттаналлар. Анал экран оҥоһулуоҕа.
- Бааллар тэннэхэр түгэннэригэр академ.кэнсиэргүүрдүк баалы ылбыт нэһилиэк инники күөһүнэ тахсар.

Наҕараадалааһын

Бөлөхтөрүнэн 3 бириистээх миэстэлэри ылбыт нэһиликтэри наҕараадалааһын үрдүк сыанаттан ытыллыбаҕа. Кыайыылаах нэһиликтэргэ улуус дьаһалтатын грамоталара, дипломнара, анал кубоктар, харчынан бириэмийэлэр туттарыллыахтара.

64-с культура уонна спорт эстафетатын графига

І бөлөх

Олунньу 14 күнэ – Төхтүр - Табаба
Олунньу 16 күнэ – Табаба - Хаптабайга
Олунньу 18 күнэ – Хаптабай - Хараба
Олунньу 20 күнэ – Хара - Төнүлүгэ
Олунньу 22 күнэ – Төнүлү - Бүтэйдээххэ
Олунньу 24 күнэ - Бүтэйдээх – Павловскайга
Олунньу 26 күнэ – Павловскай - Хорообукка
Олунньу 28 күнэ – Хорообут - Балыктаахха
Кулун тутар 1 күнэ – Балыктаах – А-Бэстээххэ
Кулун тутар 3 күнэ – А-Бэстээх - Төхтүргэ

II бөлөх

Олунньу 14 күнэ – Бэдьимэ – Лоомтукаба
Олунньу 16 күнэ – Лоомтука – Наахараба
Олунньу 18 күнэ – Наахара – Тумулга
Олунньу 20 күнэ – Тумул – Чыамайыкыга
Олунньу 22 күнэ – Чыамайыкы – Сыымахха
Олунньу 24 күнэ – Сыымах - Мэлдьэхсигэ
Олунньу 26 күнэ – Мэлдьэхси – Өлөчөйгө
Олунньу 28 күнэ – Өлөчөй – Чүүйэбэ
Кулун тутар 1 күнэ – Чүүйэ – Нуорабанаба
Кулун тутар 3 күнэ – Нуорабана – Тиэлигигэ
Кулун тутар 5 күнэ – Тиэлиги – Бэдьимэбэ

III бөлөх

Олунньу 14 күнэ – Матта - Бөкөбө
Олунньу 16 күнэ – Бөкө - Дойдуга

Олунньу 18 күнэ – Дойду – Моорукка
Олунньу 20 күнэ – Моорук - Таракка
Олунньу 22 күнэ – Тарат - Хаатылымаба
Олунньу 24 күнэ – Хаатылыма - Бырамаба
Олунньу 26 күнэ – Бырама - Томторго
Олунньу 28 күнэ – Томтор - Ороссолуодаба
Кулун тутар 1 күнэ – Ороссолуода - Маттаба